

*Leven in
verbondenheid*

BERICHT VAN GRANDCHAMP
2022

Het Verbond van God vieren, het leven als een geschenk ontvangen, voor ons, voor de mensheid en voor de hele schepping.

Dit is het thema waar we komend jaar mee op weg gaan. We leven in een wereld vol crises: over gezondheid, energievoorziening en klimaat, oorlogen en misbruikschandalen in de Kerk. We zijn niet alleen geroepen te speuren naar tekenen van de actieve aanwezigheid van God – zoals de bloesem aan de amandelboom van vorig jaar – maar, meer dan dat, ons te verheugen in wat God ons geeft, zijn verbintenis, Verbond, met ons en de schepping.

Hiervoor moeten we terugkeren naar de Bron, naar de grond van ons bestaan; in ons persoonlijk leven, in de gemeenschap, in de wereld en de kosmos. Dit onwankelbaar en eeuwig Verbond is bezegeld zowel door de schepping van het universum evenals door onze geboorte op aarde. „Een levengevende bereidheid, een belofte van leven.“ zei br. Richard van Taizé ons tijdens de retraite. *Een gelofte van God!* Uit die werkelijkheid hebben we niet alleen te leven, we moeten haar vieren! Je laten meevoeren in de dynamiek van dankbaarheid en lofprijzing alsof het een geboorte betreft! Het verbond met God is bijzonder: Zijn liefde is er altijd als eerste: onvoorwaardelijk en voor iedereen toegankelijk. „*Ons leven is hierin grandioos en risicovol tegelijkertijd; dat ons antwoord, in kwaliteit en grootmoedigheid, God mag behagen en zelfs verheugen.*“ (P. Roudet), want iedere verbintenis vraagt van beide kanten een antwoord dat in vrijheid gegeven is.

De keuze om dit verbond te leven en te vieren maakt ons zowel betrokken als verantwoordelijk. Zoals bijvoorbeeld in een liefdesrelatie, er moeten concessies worden gedaan, vanzelfsprekendheden in vraag gesteld, en er moet aandacht zijn voor de ander die woorden overstijgt. „*Een verbond aangaan' is in het Hebreeuws 'een verbond snijden'. Zeker, een verbond brengt twee partijen samen maar scheidt en onderscheidt hen ook, snijdt de één los van de ander. Er is slechts sprake van verbintenis als er respect is voor de verschillen.*“ (Armand Abecassis).

Op deze manier begrepen is het Verbond tussen God en mens, en tussen mensen onderling, niet vanzelfsprekend; dat het in stand houdt hangt af van wat we doen. We hebben ijkpunten en bakens nodig, zodat het leven kan opbloeien en de band zich verfijnt met God, met onszelf, met de ander en met de hele schepping.

Dat is niet zo eenvoudig, juist omdat we mensen zijn! In de loop van de geschiedenis is te zien hoeveel moeite de mens heeft om te leven in relaties van kwaliteit waar dit verbond om vraagt. De mens wil onafhankelijk zijn, het leven inrichten zonder te overleggen met de ander/Ander!

Met als gevolg dat vertrouwen beschadigd raakt, en werkelijk luisteren naar de ander moeilijk wordt. Het leidt tot onuitgesproken spanningen en misverstanden die levens, zelfs generaties, kapot kunnen maken en gevoelens van angst laten voortduren.

Angst is het eerste gevoel dat in de mens opkomt wanneer God hem vraagt: „*Waar ben je?*“ – *Ik werd bang!* Adam en Eva zijn bang omdat ze zich niet gehouden hebben aan de voorwaarde van het verbond (Genesis 3:9-10). Om ieder zichzelf en uniek te blijven in een relatie is niet gemakkelijk, omdat verschillend zijn van elkaar onzekerheid en angst veroorzaakt! Jezus zegt het zwaard te brengen: om te scheiden, de versmelting los te weken. „*Gelukzalige verscheidenheid*“, zegt Lytta Basset om Pinksteren te omschrijven. Deze staat garant voor de benodigde wederzijdse afhankelijkheid om in vrijheid verbonden te zijn. Dat is de dwaasheid van de liefde.

Het risico dat God nam door ons anders, als mens, te scheppen. Hij wenst voor ons een vrije verbondenheid die richting geeft aan ons leven: steeds meer worden wie we zijn, geliefde kinderen van God, medescheppers. Maar deze vrijheid vrijwaart ons niet van lijden, verwondingen of het kruis.

Durven we ons kruis onder ogen zien? Het betekent onder andere ja-zeggen tegen onze menselijke en kwetsbare natuur. Conflicten op persoonlijk vlak als ook binnen families, in de samenleving en op wereldniveau zijn onlosmakelijk verbonden met onze menselijke conditie.

Er gaat een onvermoede levenskracht uit van het accepteren van onze kwetsbare menselijkheid. Dit gaat niet zonder innerlijke strijd, maar het maakt een grote groeikracht vrij. Als we deze innerlijke transformatie doormaken stralen we dat uit, vaak zonder dat we het zelf beseffen. Onze uitstraling beïnvloedt en stimuleert weer anderen. Zo draagt iedereen op diens eigen plek bij aan een vrije wereld, in relaties die steeds waarachtiger, authentieker en uiteindelijk menselijker zijn, zoals Jezus het heeft voorgeleefd. Ja, dan leven we echt als erfgenamen van dit geschenk, het Verbond, en stralen we het uit...

„Alles is met elkaar verbonden, alles is geschenk, alles is kwetsbaar“, zei Elena Lasida, toen ze het had over integrale ecologie. Het verbond rust op vier pijlers: de verhouding tot God, tot onszelf, tot de anderen en tot de hele schepping. Het vraagt erom met vastberadenheid te streven naar eenheid en evenwicht. Als je je bewust wordt hoezeer alles met elkaar samenhangt, – God en de mensheid, de wereld van Boven en die van hier Beneden, de mens en de schepping als geheel – realiseer je je dat er een universele eenheid van broederschap/zusterschap is. Tegelijkertijd constateer je dat alles breekbaar en fragiel is. Ieder mens ervaart dat vanaf zijn geboorte, een mens ontdekt hoezeer die de ander mist en nodig heeft. Daardoor groeit ook het besef van de kwetsbaarheid van onze naaste. Het is de basis van onze roeping over elkaar te waken en samen het leven te beschermen.

Wanneer ik me dit bewust blijf en geworteld ben in het Verbond met God, ben ik vrij de ander het beste toe te wensen opdat die diens ware identiteit mag ontvangen uit deze Bron. Br. Alois van Taizé schreef: *„De onderlinge afhankelijkheid van al wat leeft brengt ons tot de ontdekking dat we op een bepaalde manier broer en zus zijn van alle wezens“*. Zou de wereldwijde crisis zo niet een uitnodiging kunnen zijn tot de noodzakelijke terugkeer naar de Bron, tot datgene waartoe wij geschapen zijn?

Zr Anne-Emmanuelle

De vreugde van God opwekken door gehoor te geven aan Zijn oproep. Wat een mooi project! Iedereen kan zijn of haar eigen manier ontdekken om zorg te dragen voor het Leven.

Hier volgen enkele voorbeelden uit onze spirituele familie:

In *de Derde Orde van de Eenheid* hebben acht mensen zich geëngageerd: Uit Benin: Mathieu, Nathanaël en Nicodème; in Nederland: Jeannette, Albertine, Cecile, Wim en Annie.

Cecile vertelt wat deze verbintenis voor haar betekent:

He's got the whole world in His Hands

Op 26 juni 2022 heb ik met 4 Nederlandse postulanten mij verbonden aan de Derde Orde van de Eenheid (DOE). Wat een zegen en vreugde was het, om deze persoonlijke levenskeuze te mogen delen tijdens de retraite en het uitspreken van onze geloften.

Toen ik 2 jaar geleden mijn wens lid te worden van de DOE kenbaar maakte wilde ik zo snel mogelijk mijn gelofte afleggen. Ik kende Grandchamp al 20 jaar, was er vaak geweest, ook als vrijwilliger. Ik was er klaar voor. Maar de weg naar mijn gelofte duurde uiteindelijk door Corona veel langer. Dat bood mij een breder perspectief op mijn verbintenis. Wat begon als een persoonlijk, individueel verlangen naar een verbinding met de bronnen van mijn geloof en mijn persoonlijke relatie met God werd een verdieping van de verbinding met de gemeenschappen waar ik deel van uit maak, de gemeenschap van de DOE, mijn gezin, werk en de kerk. Ik werd mij bewust van de continue interactie tussen de innerlijke, sociale en maatschappelijke relaties.

Onze kerk, de African Methodist Episcopal Church, vindt haar oorsprong in de strijd tegen slavernij en onderdrukking van de zwarte bevolking in de Verenigde Staten. Net als in Zuid-Afrika, het land waar mijn man vandaan komt, is er vanuit het perspectief van verzoening een sterk bewustzijn van de verbinding tussen maatschappelijke ongelijkheid en individueel lijden. In de A.M.E. kerk ligt daarom de nadruk op interactie tussen predikant en gemeenschap en de expressie van vreugde en lijden door middel van zang en persoonlijke getuigenissen. We spreken elkaar aan als zuster en broeder omdat we net als de Heilige Franciscus ervan overtuigd zijn dat de hele schepping met elkaar verbonden is.

He's got the sun and the moon in His Hands.

He's got you and me in His Hands.

He's got the whole world in His Hands.

In Grandchamp heeft stilte en zachtheid een belangrijke plaats in de aanbidding; een andere vorm, maar net als expressie gaat er een helende werking vanuit.

Hoe kunnen we in gemeenschappen waar we deel van zijn ruimte maken voor het perspectief van de ander, voor pijn en vreugde en voor heling van onze individuele en collectieve wonden? In mijn vakgebied Pedagogiek spreken we over het creëren van een veilige plek waar bewust ruimte wordt gemaakt voor een minder dominant perspectief. Zo ontstaat de mogelijkheid voor een solidaire gelijkwaardige vorm van gemeenschap.

Geworteld in mijn persoonlijke bronnen en vanuit het bewustzijn dat wij allen zusters en broeders zijn, onderdeel van de schepping hoop ik – samen met jullie – verder te mogen groeien in zo'n solidaire gemeenschap.

Cecile

***

De *Servantes de l'Unité* (SU) dachten er over hun groep op te heffen wegens gebrek aan opvolging. Maar in de Covid-periode namen enkele jonge vrouwen contact met hen op. Zij voelen zich aangesproken door dit leven in celibaat, waarin gebed centraal staat en de verbondenheid met een groep. Op hun bijeenkomst deze zomer waren vier nieuwkomers aanwezig! Twee SU vertellen hoe ons jaarthema hen inspireert:

– Ik zou graag met jullie willen delen hoe ik het Verbond vier en hoe dat voor mij dagelijks concreet wordt: 's morgens de ogen openen, danken voor de dag die begint, inwendig glimlachen omdat ik leef... en uit bed stappen!

Dit ochtendritueel, symbool van leven en kern van het Verbond, is teken van ver-

trouwen om te proberen met Hem te leven in vreugde, eenvoudig en barmhartigheid. Herhaald door de dagen, maanden en jaren heen, is het een teken van wederzijdse trouw en verbondenheid.

Deze eerste stap van de dag is voor mij een sterk teken waarmee ik aanvaard het Verbond aan te gaan met de Ander, de anderen en mijzelf, *in het land van de levenden* (Ps 116:9), dat *vreugde op mijn lippen ligt* (Ps 71:23) of soms *zonder uitzicht*. (Ps 88:9). Uit bed stappen is dus haast een liturgisch gebaar waarmee ik het Verbond (opnieuw) wil vieren!

C. een nieuwe Servante

- Weet je C., ik sta 's-morgens niet altijd vroeg op, dat moet ik toegeven; maar ik heb mijn kleine avond-ritueel voordat ik naar bed ga: ik lees het Evangelie van de volgende dag en daar vind ik het Verbond, daar groeien mijn, onze wortels, in de grond, zoals die oude lindebomen in het asfalt van onze steden, met de wortels tot diep in de grond nog voor dat de stad er was. Hun stammen herinneren aan hun geschiedenis, hun bladeren en vruchten bezingen de schoonheid van hun oorsprong, en met alle schepelen samen verwelkomen ze het leven in een altijd durende schepping: Meester Eckhart zei al: „*God scheidt voor de eeuwigheid en eeuwigdurend blijft hij scheppen*“.

Zo zijn we dan een kleine microkosmos, net als die lindebomen, binnen de grote microkosmos van het universum, uitgenodigd door het Verbond! Dit is de manier waarop God in contact met ons wil zijn, hij met ons en wij met hem, zodat wij zowel zijn dienaren 'servantes' als zijn vrienden zijn.

Maar laat het geluk van het leven nooit in ons het verzet doven tegen wat het leven ontsiert! (citaat uit een gebed van Ds Gérard Delteil van de Église Protestante Unie de France).

M. een oudere Servante

* * *

Gods Verbond vieren en ernaar leven... door de vorm aan te passen aan de situatie. In de gemeenschap zelf laten we ons leiden door de behoeften van het moment. De Geest nodigt uit, verheugt zich, brengt ons soms van ons stuk. Op de *Sonnenhof* heeft dit geleid tot een nieuw avontuur van zusters die samenleven met mensen die er voor kiezen voor een langere tijd het gemeenschapsleven te delen en de missie van de *Sonnenhof* te ondersteunen. Laten we naar één van hen luisteren:

Op 8 februari van dit jaar kwam de Gemeenschap-op-weg (Weggemeenschap) voor het eerst bij elkaar in de *Sonnenhof*. Vijf vrouwen: drie zusters van *Grandchamp*: Mechthild, Dorothea en Heidi-Elisabeth en twee reisgenoten: Martha Jost en Reinhild Schneider, allen tussen de 61 en 67 jaar oud, vol van verlangen in de komende tijd samen te leven, het idee van een gemeenschap-op-weg in praktijk te brengen en gasten te ontvangen door:

- * samen te leven vanuit de stilte,
- * in het gemeenschappelijk gebed God te loven,
- * het dagelijks leven samen te delen,
- * gasten ontvangen en begeleiden,
- * huis en tuin beheren zodat gasten zich op hun gemak voelen.

Het is een spannend, soms wrikkend proces waarin we van elkaar leren. We verwonderen en verheugen ons over elkaars gaven en brengen onze eigenheid mee: het is een mooi aanvullend samengaan, maar niet zonder wrijving!

We zijn benieuwd waar de weg ons brengt. Wie sluit zich bij ons aan en hoe ontwikkelt deze gemeenschap-op-weg zich? Hoe kunnen we behouden en verder ontwikkelen wat kenmerkend is voor de *Sonnenhof* als huis van stilte?

Zijn er nieuwe accenten en hoe zullen die zich uitkristalliseren?

Onze wens is dat de gasten, die soms uit een moeilijke familie- of beroepssituatie komen, een plek vinden waar ze kunnen rusten, tot zich zelf kunnen komen, God vinden. Dat degenen die getroffen zijn door schokkende gebeurtenissen in kerk en wereld, weer nieuwe moed vatten, door enkele dagen ons eenvoudige leven te delen. Wij kunnen het niet 'doen'. We kunnen alleen proberen onszelf beschikbaar te stellen, ons leven, wat we zijn en wat we hebben, in de hoop en het vertrouwen dat God daardoor de ruimte geeft aan anderen om er te zijn, om zichzelf te zijn, om de aanwezigheid van God te voelen of te (her)ontdekken...

Het gemeenschappelijke leven is voor ons een groot oefenterrein. Openheid, geduld, vergeving en humor, zijn essentiële „ingrediënten“. Voor de twee reisgenoten betekent dit volledige integratie in de Sonnehof en tegelijkertijd de banden onderhouden met familie en vrienden. Voor de drie zusters in het blauw, die al 30 jaar deel uitmaken van de gemeenschap, zijn onze vragen over 'hoe' of 'wat' stimulerend en ontdekken ze opnieuw de essentie van hun leven.

Samen moeten we bepaalde elementen opnieuw definiëren of aanpassen, waar aan vast houden, wat veranderen? Begeleiding door iemand van buiten is waardevol in dit proces van groeien in een gemeenschap-op-weg.

Ik (Reinhild) kan zeggen: ik woon momenteel op de goede plek. Ik kan mijn talenten inbrengen en word geconfronteerd met mijn grenzen; met anderen kan ik in stilte leven en God loven. Ik hoop dat we er toe bijdragen dat mensen door God aangeraakt worden en in zijn aanwezigheid mogen treden. Martha verheugt zich vooral op de liturgische tijden die in de melodieën tot uitdrukking

komen, de kleuren van de kanselkleden en de wisselende iconen.

In ieder van ons leeft een hoopvolle verwachting van wat God met ons kan doen, wanneer en met welke reisgenoten. We hebben elkaar niet uit sympathie ontmoet; de relatie met God die ieder leeft, bindt ons aan elkaar.

Dat was te merken tijdens de zendingsdienst aan het begin van ons project: Zr Anne-Emmanuelle, de priorin van de gemeenschap en Markus Binder, een lid van de Vriendenkring, gaven ons een zegen. Wij maken deel uit van de familie van Grandchamp. Als 'Gemeenschap-op-weg' zijn we verbonden met allen die leven in de geest van de zaligsprekingen: vreugde, eenvoud, barmhartigheid.

Reinhild Schneider

***

Alles is met elkaar verbonden, alles is gave, alles is kwetsbaar. Dat is de werkelijkheid waarmee we dagelijks leven in Grandchamp, waar meerdere realiteiten door elkaar lopen. Enkele voorbeelden:

Retraites: voor Pinksteren met de abt van Hauterive, Dom Marc, en deze zomer met broeder Richard van Taizé.

Ontmoetingen: Met Ds Zachée Betché voor een uitwisseling over racisme, met Ds Carolina Costa over haar ervaring met de LGBTQIA+-gemeenschap. Naar elkaar luisteren en met elkaar in gesprek zijn over deze thema's helpt ons te groeien in wederzijds respect. Zo willen we samen een kiem van eenheid zijn.

Reizen: Zr Gesine voegde zich bij zr Mariane in Congo, die enkele maanden bij haar familie doorbracht. Zr Regina was in Benin voor de retraite van de Derde Orde van Eenheid, en in Madagaskar met zr Siong bij de zusters van Mamré, een gemeenschap met een monastieke roeping in de protestantse kerk FJKM van Madagaskar. Zr Gesine was enkele dagen in Marokko, voor een sessie met

het noviciaat van de Kleine Zusters van Jezus.

Bijeenkomsten: Een vrouwelijke rabbijn uit Frankrijk, Iris Ferreira, legde bijbelteksten uit volgens Joodse wijsheid met frisheid en diepgang. Anne Bourrit en Laurence Bruscheiler oefenden 15 zusters in geweldloze communicatie, zo belangrijk voor ondersteuning van onze roeping tot verzoening.

Feestelijkheden, een bijzondere dag was 22 mei, de dag van de oprichting van de *Vriendenkring van Grandchamp*, waar voor ongeveer 50 mensen zich hadden aangemeld. Ter afsluiting van de dag werd aan de ingang van Grandchamp een Japanse esdoorn geplant. De Vriendenkring helpt ons te doen wat ons is toevertrouwd: met gebed, financiële giften en concrete hulp in het werk. Hartelijk dank voor elk gebaar van solidariteit. Een nieuw stimulerend begin! We kijken nu hoe we de hulp van vrijwilligers kunnen coördineren en taken delegeren: een ingrijpende organisatorische verandering. Daarom konden we nog geen contact opnemen met allen die zich hebben aangemeld.

De *professie van zr Embla en zr Sonja* op 31 juli bracht ons in herinnering de vreugde om zich onvoorwaardelijk te geven. Na de viering werd aan de vele gasten in de tuin een maaltijd aangeboden.

*

De gasten die deze zomer in Grandchamp waren, hebben steigers gezien: een deel van onze daken waren hard nodig toe aan renovatie en isolatie!

*

Contacten met de andere kloosters: de SDC (Dienst van Contemplatieve Orden in Franstalig Zwitserland) had Elena Lasida uitgenodigd, vanwege haar grote inzet voor integrale ecologie. Zr Marlieke liep een korte stage in het orthodoxe klooster *De bescherming van de Moeder*

Gods, in het kanton Freiburg. Enkele zusters namen deel aan het weekend voor jonge religieuzen uit Franstalig Zwitserland.

Zr Anne-Emmanuelle, zr Pierrette en zr Heidi-Elisabeth namen deel en leverden bijdragen aan de Internationale Oecumenische Ontmoeting van Religieuzen (EIIIR, nu Synaxe geheten) die 50 jaar geleden voor het eerst plaatsvond in Grandchamp. Bij de professie van twee broeders en een zuster in Bose waren ook twee van onze zusters aanwezig. Deze zomer waren verschillende zusters bij toerbeurt in Taizé, om een luisterend oor voor de jongeren te zijn en ter ondersteuning van de broeders van Taizé en de zusters van St. André.

In Grandchamp zelf hebben enkele zusters uit andere gemeenschappen vrijwilliger met ons meegeleefd.

*

De Wereldraad van Kerken nodigde de gemeenschap uit als waarnemers bij de 11e Algemene Vergadering in Karlsruhe, Duitsland. Zo hadden zr Anne-Emmanuelle en zr Svenja mooie ontmoetingen met christenen van over de hele wereld.

Een nieuwe fraterniteit is geboren in Normandië, in Sainte-Mère-Eglise, een dorp in de buurt van Utah Beach, de plaats van de landingen in juni 1944. Daar is de afgelopen jaren een project ontstaan om vredeseducatie te stimuleren. We werden gevraagd door de zusters van Carmel St Joseph om het, samen met hen, over te nemen van drie andere zusters, en zo aanwezig te zijn met gebed, een luisterend oor en gastvrijheid. Half september voegden zr Pascale en zr Thérèse zich bij twee zusters van Carmel St Joseph om het avontuur van een gemeenschappelijk leven geworteld in gebed te delen op deze zo bijzondere plaats.

*

Zr Janny heeft het goed in de Catharinahof, en zr Christiane, met Maria de Groot, in 't Flaerstift. Zr Anne-Geneviève is tevreden in het Lorraine huis in Bevaix, en zr Gabrielle in Foyer Handicap in Neuchâtel. Zij maakte daar een voorstelling met verschillende bewoners, die ze voor ons uitvoerden op een middag in onze Kapel.

*

Met dankbaarheid gedenken wij leden van onze familie, onze spirituele familie en vrienden die zijn overleden en die ons

zeer na waren, we noemen met name onze buren Yves de Rougemont en Marie-France Bovet en vertrouwen hen toe aan de Eeuwige.

*

Alles is met elkaar verbonden, alles is kwetsbaar, alles is een geschenk... Nu Kerstmis nadert, wijst het geschenk van een kwetsbare pasgeborene ons de weg. Moge zijn Vrede ons vergezellen en ons leiden door het nieuwe jaar.

De zusters van Grandchamp

Grandchamp 4, CH - 2015 Areuse

www.grandchamp.org: programma 2022 en leesrooster
www.facebook.com/communautedegrandchamp

IBAN: CH36 0900 0000 2000 2358 6, BIC: POFICHBEXXX, PostFinance, 3030 Bern
Rekeninghouder: Fondation des retraites spirituelles de la Communauté de Grandchamp
of www.grandchamp.org: Ons ondersteunen

Stichting Vrienden van Grandchamp: www.vriendenvangrandchamp.nl
u het Bericht van Grandchamp niet meer ontvangen, dan kunt u dit te allen tijde melden aan:
webmaster@grandchamp.org of per brief.